

„Célunk, hogy mind a politikai döntéshozók, mind az energiát felhasználók másként viszonyuljanak az energiához”

Fülöp Orsolya
szakmai igazgató
Energiaklub

Interjú Fülöp Orsolyával,
az Energiaklub szakmai igazgatójával a SEAP
– Fenntartható Energia Akcióterv – kapcsán

Mivel a fogyasztási szokások alakítói és az energiafelhasználás károsanyag-kibocsátásának okozói mi magunk vagyunk, így a lehetőség is nálunk van, hogy előre lépünk, és együtt tegyünk a fenntartható energiaellátásért. Ezt a nemes célt tűzte ki maga elé a Fenntartható Energia Akcióprogram, amelynek kapcsán az Energiaklub szakmai igazgatójával az energiatudatosság minél szélesebb körű elterjesztéséről, a program megvalósíthatóságáról és sikerességéről beszélgettünk.

Ön egy éve tölti be az Energiaklub szakmai igazgatói pozícióját. Elmesélné röviden szakmai életútja legfontosabb állomásait, amelyek az Energiaklubhoz vezettek? Miket tekint a legfontosabb, kiemelt személyes szakmai céljának az energiahatékonyság, a fenntarthatóság és a klímavédelem kapcsán?

2006 óta dolgozom az Energiaklubban kisebb-nagyobb kitérőkkel. Egyik leginnovatívabb és legsikeresebb kutatási projektem a hazai lakóépületek energiahatékonysági potenciáljának felmérése volt (NegaJoule Projekt). Erre alapozva végeztük el később a Belügyminisztérium megbízásából az épületenergetikai követelmények vizsgálatát az Európai Bizottság számára. Emellett helyi szintű energiastratégiákat, cselekvési terveket, Fenntartható Energia Akcióterveket készítettem, és energiaszegénységgel kapcsolatos kutatásokat vezettem.

Időközben egy ideig dolgoztam az államigazgatásban is: erőművi gazdasági elemző voltam a Magyar Energia Hivatalnál (azóta MEKH). Emellett újságírói tapasztalattal is rendelkezem, elsősorban energiapolitikai témákkal foglalkoztam.

Nagy megtiszteltetésként éltem meg, hogy az Amerikai Nagykövetség 2014-ben meghívott az Egyesült Államok három hetes magas rangú szakmai programjába, melynek keretében a klímaváltozáshoz kötődő

állami és helyi szintű szabályozásba és programokba pillanthatam bele az USA-ban.

Az Energiaklub hosszú időket vezetőség és az elnökség által lefektetett és elfogadott szervezeti stratégia mentén működik, vagyis a szervezet missziója és céljai alapvetően nem az egyes vezetők személyes céljaitól függenek. Az én feladatom szakmai igazgatóként annak biztosítása, hogy a misszióknak érdekében végzett tevékenységek szakmai tartalma mindenkor magas színvonalú és minőségű legyen.

Biztos vagyok benne, hogy minden, az energiahatékonyságot értéknek tekintő és az ezzel kapcsolatos hazai és nemzetközi fejleményeket figyelemmel kísérő szakember számára ismerős az Energiaklub Szakpolitikai Intézet neve, és a legtöbben közvetlenül is találkoztak már az Intézet valamely programjával. Ám bizonyára vannak az Önök szerteágazó tevékenységének olyan szegmensei is, amelyek kevésbé ismertek. Mesélne nekünk röviden az Intézet történetéről, jelenéről, elmondaná, melyek az Energiaklub legfontosabb szakmai céljai, és hogyan dolgoznak ezek megvalósításán?

Az Energiaklub huszonöt éve dolgozik egy új szemléletmód magyarországi elterjesztésén. Célunk, hogy mind a politikai döntéshozók, mind az energiát felhasználók másként viszonyuljanak az energiához. Legfrissebb kutatásunk, a nemzetközileg elismert német Wuppertal Intézettel közösen elkészített energetikai rendszermodellünk azt mutatja meg, hogy 2050-ig akár 40%-kal is tudjuk mérsékelni az ország energiafogyasztását, és az így lecsökkent energiaigényeknek akár 50%-a, a termelt áramnak pedig 80%-a is származhat megújuló energiából, a szükségletek így is biztonságosan elláthatóak maradnak atomerőművek nélkül is. E jövőkép megvalósítását szolgálják kutatásaink, képzéseink és kommunikációs tevékenységünk.

Hogyan látja ma Magyarország helyzetét nemzetközi összehasonlításban a klímaváltozással szemben és az energiahatékonyság fejlesztése érdekében folytatott küzdelem terén? Melyek a legnagyobb leküzdendő akadályok ezen a területen? Melyek a biztató, előremutató fejlemények a közelmúltból?

Mindenképpen érzékelhető változás az elmúlt évtizedben az, hogy a magyarok ma már komolyan veszik az éghajlatváltozás fenyegetését: felméréseink szerint a lakosság 80%-a mindennapjaiban, saját környezetében is érzékeli a klímaváltozás hatásait, és aggódik ezek miatt. Amikor viszont konkrét tettekről beszélünk, már nem ilyen biztató a kép, hiszen azt látjuk, hogy a lakosság túlnyomó része csak támogatással tudna energetikai felújítást elvégezni otthonában. Sajnos azonban az elmúlt években nem indult el Magyarországon egy széles körű, jelentős volumenű, folyamatos és kiszámítható támogatási program, így a felújításra szoruló körülbelül hárommillió otthon helyett évente mindössze néhány ezer lakás korszerűsítése történt meg.

Ennél is sokkal sajnálatosabb, hogy valószínűleg a közeljövőben sem indul el a felújítási hullám, hiszen azt a közel 100 milliárd forint összegű uniós forrást, amely erre a célra rendelkezésre állna, és érdemi változást indíthatna el, a jelek szerint másra tervezi elkölteni a kormány. Teszi mindezt azzal a „szakmai” indoklással, hogy – különböző okok miatt – az elmúlt években nem sikerült felállítani az uniós pénzek fogadására alkalmas intézményrendszert. Ez pedig talán egy soha vissza nem térő, elszalasztott történelmi lehetőség, álláspontunk szerint hatalmas, nehezen magyarázható nemzetstratégiai hiba...

Elsősorban kiknek és milyen ügyekkel kapcsolatban érdemes az Energiaklubhoz fordulniuk szakmai információkért, szolgáltatásokért?

Cégek, önkormányzatok és pedagógusok számára tudunk segítséget nyújtani.

Piacutatásokat végzünk elsősorban olyan vállalatok megbízásából, amelyek tevékenysége az építőiparhoz, az energiahatékonysághoz vagy a megújuló energiához kapcsolódik. Büszkék vagyunk rá, hogy olyan nagynevű cégek, mint az Ariston, a VELUX vagy a Knauf Insulation mind elégedett ügyfeleink közé tartoznak.

Az önkormányzatok számára többfajta szolgáltatást ajánlunk: kiemelkedően népszerű volt a nemrégiben lezajlott Klímaválasz képzéssorozatunk, melynek során 140 önkormányzati döntéshozó, munkatárs és civil szereplő tanult arról, hogyan lehet helyi, települési szinten alkalmazkodni a klímaváltozás hatásaihoz. Csekkcsökkentő programunkban szociális területen dolgozókat képezünk tovább annak érdekében, hogy nehéz helyzetben lévő ügyfeleiket segíteni tudják energiaszámláik csökkentésében.

Képzéseink mellett klíma- és energiastratégia, Fenntartható Energia Akcióterv készítésével segítjük

az önkormányzatokat. Programjaink pályázati partnerségek keretében is megvalósíthatók, hiszen tudatosan úgy állítjuk össze szolgáltatásainkat, hogy illeszkedjenek az aktuális pályázati kiírásokhoz. Programjaink tehát segítenek abban, hogy az önkormányzatok pályázati forrásokat tudjanak lehívni.

A pedagógusokat több korosztálynak szóló oktatóanyagainkkal segítjük, amelyeket különböző tantárgyak keretében vagy tanórákon kívüli foglalkozásokon tudnak használni. Elsősorban óvodapedagógusok számára tartunk személyes képzéseket, tréningeket, hogy biztosabban mozogjanak a klímaváltozással kapcsolatos ismeretek terén.

Az Energiaklub szolgáltatásai között szerepel az önkormányzatok európai standardokat követő klímastratégiájának, az ún. Fenntartható Energia Akcióprogramnak (SEAP Sustainable Energy Action Plan) az elkészítése. Elmondaná, mi a SEAP lényege, és miért érdemes a programba belevágni?

SEAP-ot az Európai Polgármesterek Szövetségéhez csatlakozó önkormányzatoknak kötelező készíteniük, de természetesen a Szövetség módszertanát és táblázatait használva bármely más, a Szövetségbe be nem lépő település is elkészítheti saját akciótervét.

A Szövetségbe való belépéssel a települések azt vállalják, hogy 2020-ig legalább 20%-os csökkenést érnek el a káros üvegházhatású gázok kibocsátásában. A SEAP arra szolgál, hogy az adott település bemutassa, milyen módon tudja elérni ezt a célkitűzést. A Szövetség az akciótervet elbírálja, elfogadja, melyet követően a tagoknak 4 évente felül kell vizsgálniuk az akcióterv intézkedéseiben elért haladást.

Magyarországon az önkormányzatok jelenleg uniós támogatásból, a TOP forrásaiból is elkészíthetik a SEAP-ot. A pontosság kedvéért megemlíteném, hogy a SEAP módszertana éppen most van átdolgozás alatt: az időtáv 2030-ra változik, és a mitigáció mellett kiegészül egy klímaadaptációs résszel is. A részletek egyelőre nem ismertek, de bármelyik napon nyilvánosságra kerülhetnek, és az új belépőknek már ezt a módszertant kell majd használniuk.

Hogyan néznek ki a SEAP program kidolgozásának és alkalmazásának legfontosabb lépései? Mely lépések jelentik az eddig csatlakozott hazai önkormányzatokkal szerzett tapasztalataik szerint a legnagyobb kihívást? Mely pontokon a legnagyobb az esély olyan hibák, rossz döntések, esetleg mulasztások előfordulására, amelyek akár a megkezdett folyamatot is visszavethetik?

Az akcióterv első lépése és sarkalatos pontja az ún. kibocsátási alpleltár elkészítése, amelyből kiderül, hogy a településen mely szektorok a legnagyobb kibocsátók. Ennek összeállításához energiafelhasználási adatokra van szükség a település összes felhasználója tekintetében, azaz a kereskedelem, a lakó-

épületek, a közintézménynek, a közlekedés szektorok mindegyikéből. Ez a SEAP egyik legnehezebb feladata, hiszen tudni kell, melyik adatot honnan lehet beszerezni, vagy miből lehet kiszámolni – ez a tudás az önkormányzatok jelentős részénél nem áll rendelkezésre.

Ha a kibocsátási alpleltár elkészült, ebből kell kiszámítani a csökkentési célt, és meghatározni a cél eléréséhez szükséges lépéseket. Ez a SEAP másik nehéz pontja, hiszen számszerűsíteni kell, hogy milyen intézkedésekkel mennyi energia takarítható meg. Tapasztalatunk szerint az önkormányzatok többsége, főleg a kisebb létszámú önkormányzatok, egyedül ezzel is nehezen tudnak megbirkózni, vagyis igénylik a szakmai támogatást. Azt tanácsoljuk azonban az önkormányzatok számára, hogy mindenképpen referenciával bíró szervezetet bízzanak meg a munkával.

Általában melyek a leghamarabb érzékelhető előnyös változások a SEAP program bevezetését követően? Melyek azok a hatások, amelyek többnyire csak hosszú idő után jelennek meg egyértelműen?

Az önkormányzat számára azonnali haszon, hogy egy táblázatban összefoglalva, diagramokkal szemléltetve kap áttekintést a tulajdonába, kezelésébe tartozó intézmények energiafogyasztásáról. Így jól láthatóvá válik, melyek a legnagyobb fogyasztók abszolút értékben, de akár fajlagosan, m²-re vetítve is. Emellett képet kap arról is, hogy a település egészét tekintve melyek a legtöbb energiát fogyasztó szektorok. Ezt a települések nagy részén a lakosság, a lakóépületek szokták jelenteni, amely általában némi meglepetést okoz az önkormányzatokban. A hosszú távú, mérhető hatások megtörténte vagy meg nem történte a település vezetésén múlik, hiszen az önkormányzat dönt arról, hogy a célok elérése érdekében kitűzött intézkedések közül melyiket mikor valósítja meg.

A megszámlálhatatlan sikeres külföldi SEAP példa mellett néhány éve már folyamatosan bővül az akcióprogramot kidolgozó és alkalmazó hazai önkormányzatok köre is. Tudna olyan megvalósult hazai példát említeni, amely az Energiaklub közreműködésével készült, és amelyre különösen büszkék?

A Mecsek–Völgység–Hegyhát helyi LEADER akciócsoport 16 településével kezdtünk stratégiai tervezésbe 2012-ben. Energiastratégiát és közös, ún. joint SEAP-ot dolgoztunk ki a térség számára. Ezt követően számunkra is meglepően gyorsan, a tervezés után mindössze egy-másfél év alatt sikerült az Energiaklub segítségével kézzel fogható energetikai beruházások megvalósításáig eljutniuk településeknek.

A LEADER akciócsoport koordinálásával közösen kidolgozott és megnyert pályázatnak köszönhetően mind a 16 település energetikai fejlesztéseket hajthatott végre: napelemek kerültek többek között az alsómocsoládi és a meződi faluház tetejére, külső

hőszigetelést kapott például a magyarszéki óvoda és a sásdi Városgazdálkodási Iroda, és korszerűre cserélték a bikali, a magyaregregyi, a magyarhertelendi és a mánfai polgármesteri hivatalok nyílászáróit.

A beruházásokon kívül további 16 önkormányzati intézményben, jellemzően óvodákban, iskolákban, polgármesteri hivatalokban és művelődési házakban került sor energetikai auditálásra. Így a települések vezetői szakértői számításokkal és javaslatokkal felvértezve vághatnak neki a további korszerűsítéseknek. Ez 30–50%-os megtakarítást jelent az egyes intézményeknek.

Tanulásként többek között megfogalmazható, hogy a településeknek nem muszáj megvárniuk az energetikai pályázatokat: a közösségi energiás kezdeményezések a vidékfejlesztési LEADER programokba is beilleszthetők.

Ha helyi energiastratégiára gondolunk, az egyik első szembeötlő tényezőnek az tűnik, hogy Magyarország települései számos szempont alapján igen változatos helyzetből „indulnak”. A települések méretén túl hatalmas a szórás a hozzáférhető pénzügyi források, az infrastrukturális helyzet, a helyi ipar szerkezete és a lakosság társadalmi-gazdasági szerkezete terén is. Lehetséges kiemelni olyan településtípusokat, amelyeknek különösen érdemes egy ilyen nagy horderejű projektbe belevágniuk, illetve ennek ellentétét, olyan településtípust, olyan helyzetet, amelyből indulva reálisan nem várható a befektetett munkához és költségekhez mérten jelentős eredmény?

Tapasztalataink és az előzőekben bemutatott példák alapján nem tudnék olyan esetet mondani, amikor kizárt a jó eredmény. Mi azt látjuk, hogy ha megtörténik egy átgondolt tervezés, és az önkormányzat valóban lépni akar a tudatosabb energiafelhasználás felé, akkor a többi már jön szinte magától. Ehhez természetesen kell a településvezetők szándéka – a nélkül valóban nem igazán várható kézzel fogható eredmény a SEAP vagy akármilyen stratégiai dokumentum elkészítésétől.

Hová érdemes első körben fordulniuk azoknak a települési vezetőknek, akik a SEAP akcióprogram bevezetésén gondolkodnak?

Az Energiaklub már több mint húsz település számára készített SEAP-ot – egészen kis településektől kezdve a nagy megyeszékhelyekig. Vagyis széles körű referenciával és tapasztalatokkal rendelkezünk, és a szükséges adatok begyűjtésétől kezdve az energiamegtakarítási lehetőségek kidolgozásáig, számszerűsítéséig végigkísérjük a folyamatot. Büszkék vagyunk arra, hogy az önkormányzatok energiatudatos tevékenységét támogató, fejlesztő és erősítő tevékenységünket tavaly díjjal ismerte el a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége.